

Eksotični park na Rafutu pri Novi Gorici

Parc Exotique de Rafut de Nova Gorica (Slovenie)

Jožica GOLOB-KLANČIČ, dipl. ing. hort.

YU-65000 Nova Gorica, Cankarjeva 5

UDK 712.253 : 58.006 : 502.75 (497.12) (045) = 863

IZVLEČEK

Eksotični park na Rafutu pri Novi Gorici je bil leta 1952 razglašen za naravno znamenitost. Zaradi izjemno ugodnih klimatskih in edafskih razmer rastejo v njem številne vrste grmovja in drevja, med njimi mnoge za naše podnebje redke eksote. Del parka, ki je zasebna lastnina, ni oskrbovan, ponekod so parkovne rastline pregoste, vedno bolj se bohotijo pleveli in bambus. Avtorica predlaga nujne sanacijske ukrepe, s katerimi bi izboljšali sedanje stanje v parku.

RÉSUMÉ

Le jardin exotique de Rafut près de Nova Gorica a été proclamé curiosité naturelle en 1952. En raison des conditions climatiques et du sol extrêmement favorables, dans ce jardin croissent de nombreuses espèces de buissons et d'arbres, dont beaucoup de plantes exotiques, rares pour notre climat. Une partie du jardin, qui est en propriété privée, n'est pas soignée; par endroits, les plantes y sont trop denses, les mauvaises herbes et le bambou y foisonnent de plus en plus. Pour l'amélioration de l'état actuel du jardin, l'auteur propose des mesures d'assainissement urgentes.

UVOD

Pričujoči članek je pravzaprav nekakšen izvleček iz obširnega elaborata »Študija sedanjega stanja spodnjega rafutskega parka in predlog sanacije«, ki je bil poleti 1967 izdelan na Zavodu za spomeniško varstvo Gorica. S tem elaboratom kakor tudi s pričujočim člankom smo poizkušali osvetliti problem nezadržnega propadanja enega izmed najlepših biserov med slovenskimi botanično-hortikulturnimi spomeniki, eksotičnega parka na Rafutu pri Novi Gorici.

Res je, da je Nova Gorica že v primorski klimatski regiji, vendar so na Rafutu zrastle nekateri primerki redkih eksot, ki bi jih zaman iskali kjerkoli drugje v naši republici, tudi na Primorskem. Obstoj in bujna rast teh eksot je bil tu pogojen z izredno ugodno mikroklimo, z ustrezno pedološko podlago in primernimi hidrološkimi razmerami.

Čeprav park kot celota nima kakih posebnih umetniško-kompozicijskih vrednot, je bil v letu 1952 razglašen za naravno znamenitost. Zavarovanje je vsekakor zaslužil zaradi lepega števila za naše podnebje redkih eksot, izmed katerih bi lahko izbrali nekaj pravih dragocenosti — zaradi izredno lepo oblikovanih habitusov kot tudi zaradi dimenzij, ki jih dosegaajo.

NASTANEK PARKA IN NJEGOVA ZGODOVINA

Rafutski park je nastal v dobi, ko se je v parkovnem oblikovanju tudi pri nas začela močnejše uveljavljati ideja eksotizma. Prvi parki, polni raznih eksot, so nastali nekako sredi devetnajstega stoletja na južnih obalah Francije (zlasti na Azurni obali) in po italijanskih obmorskih krajih (okoli San Rema in drugod). Pri nas se je ta zamisel uveljavila nekoliko kasneje, v drugi polovici prejšnjega stoletja. Rafutski park s skupno površino okrog 3 ha je zasnoval proti koncu 19. stol. neki avstrijski general. Polovico parka je kasneje prodal nekemu arhitektu, ki je tam zgradil orientalski dvorec, in ta del parka je danes splošno ljudsko premoženje v oskrbi Zavoda za zdravstveno varstvo Gorica ter še kar primerno vzdrževan.

V tem sestavku se bomo zadržali le pri prvi polovici parka, ki je danes zasebna lastnina tuje državljanke.

Razumljivo je, da sedanja lastnica nima interesa izdajati denar za vzdrževanje in urejanje parka, marveč raje goji tu zelo donosno kulturo — bambus, ki redko kje uspeva tako dobro kot ravno tu.

Tako se torej v tem delu parka nenadzorovano širi bambus, ki ogroža in uničuje dragocene eksote in iz dneva v dan zmanjšuje vrednost tega botanično-hortikulturenega spomenika. Poleg tega se širijo tod seveda še pleveli, ki prodirajo iz bližnjega gozda.

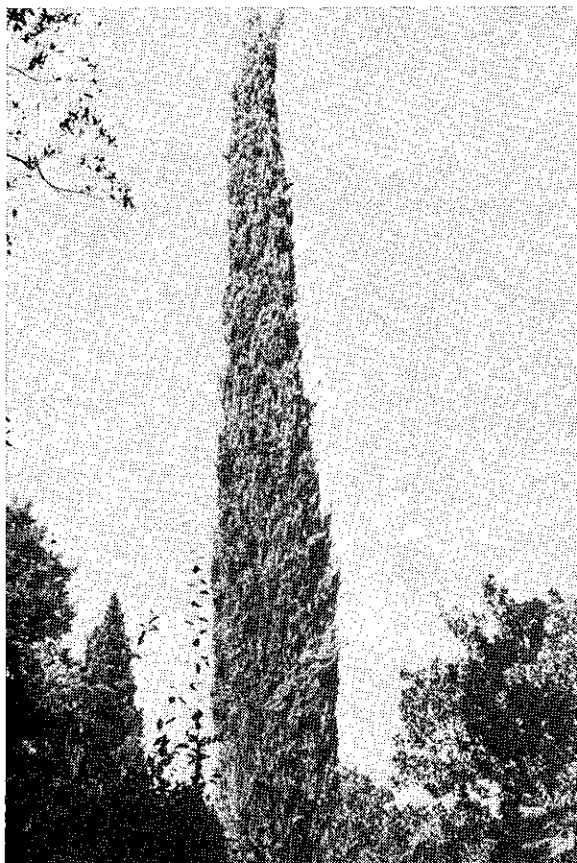
SL. 1 — Primer goste zaraščenosti parka. V sredini zimzelena magnolija.

FIG. 1 — Exemple d'une trop dense couverture du parc. Au milieu magnolia à feuilles persistantes.

NARAVNE RAZMERE

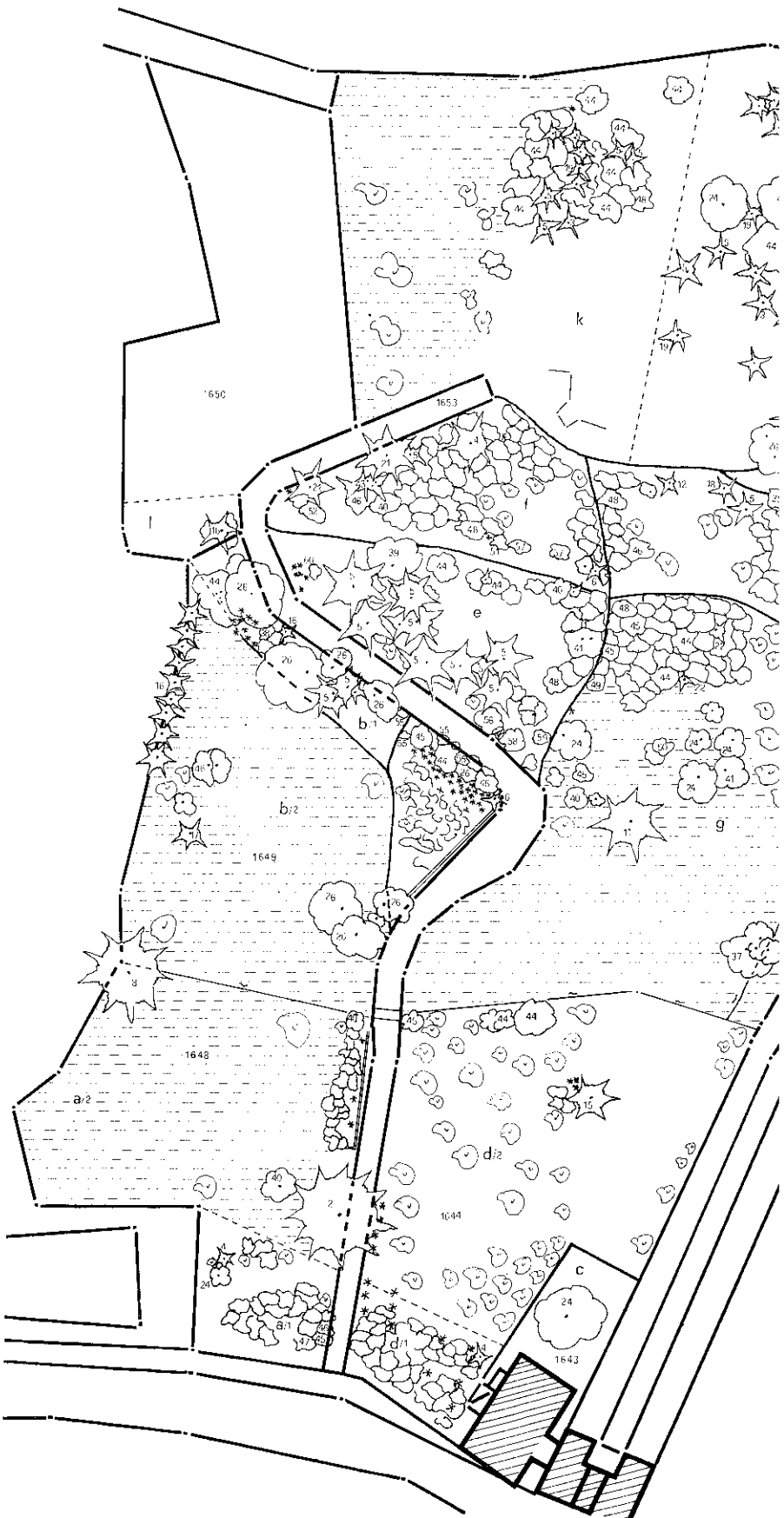
Za ilustracijo naj navedem nekaj podatkov iz klimatološke študije Kme-tijske zadruge Šempeter za območje Biljskih gričev, ki so klimatsko relativno blizu Rafutu.

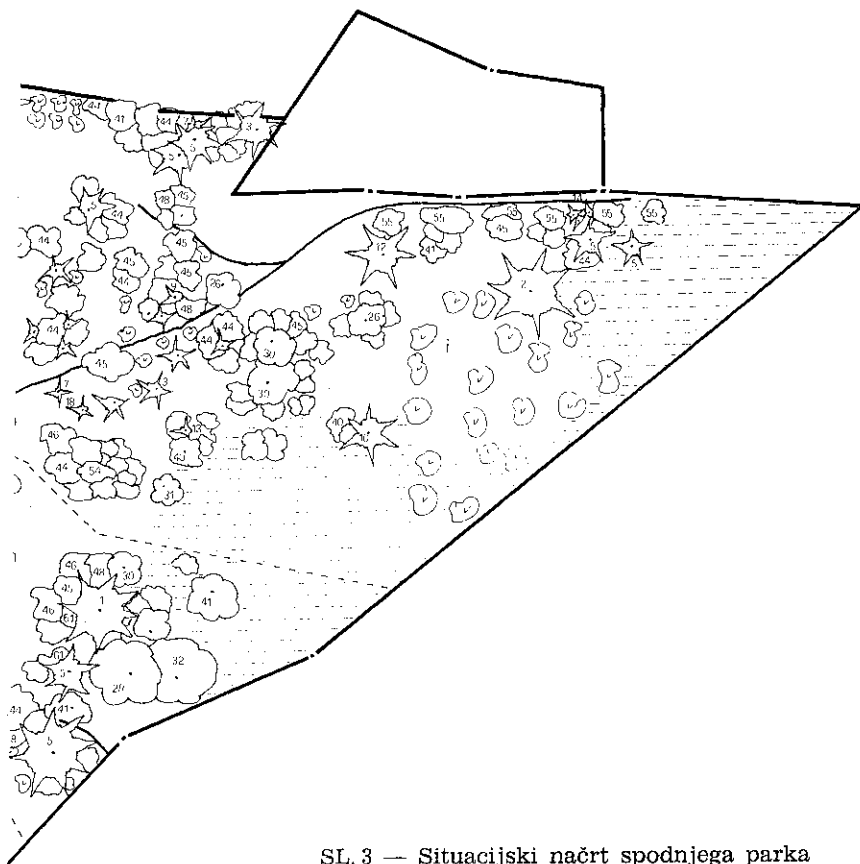
Tod je letno več kot 2000 sončnih ur, povprečna letna oblačnost pa je 48 0/0. Povprečna letna temperatura je 13,1° C, srednja temperatura v dobi rasti je 18,4° C. Vegetacijska doba traja od 15. marca do 30. oktobra. Vsota letnih pada-vin je 1520 mm, od tega 992 mm v dobi rasti. Poletne padavine prihajajo v nali-vih, kadar pa nastopi jadranski ali genovski ciklon, pada dež zelo zmerno. Snega je malo. Letno so povprečno 4 snežni dnevi, sneg sproti kopni. Slane nastopajo od 1. novembra do 15. marca, izjemoma še prve dni aprila. Izmed vetrov pihajo tod burja, sever in široko. Burja prihaja po Vipavski dolini, piha najpogosteje pozimi in ima 2/3 manjšo hitrost kot v Ajdovščini, kjer je največja hitrost 152 km/h. Široko prinaša jeseni toplo vreme in piha od morja.

SL. 2 — Mogočna stebrasta ci-presa je visoka kakih 20 m. Je zdrava in pravilno obliko-vana.

FIG. 2 — Enorme cyprès de 20 mètres de hauteur. Il est sain et bien formé.

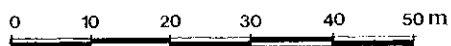

SL. 3 — Situacijski načrt spodnjega parka
na Rafutu pri Novi Gorici

FIG. 3 — Plan Général du parc exotique de
Rafut près de Nova Gorica

- iglavci (conifères)
- listavci (arbres à feuilles)
- grmičevje (broussailles)
- sadno drevje (arbres fruitiers)
- palme (palmiers)
- bambus (bambou)

AVTORICA (AUTEUR)
JOŽICA GOLOB-KLANČIČ DIPL. ING. HORT.

Take so torej poglavitne posebnosti v Biljskih gričih. Na Rafutu pa je klima še precej bolj mila. Temu je vzrok zlasti to, da leži park na jugozahodnem pobočju Kostanjevice, ki je dobro zavarovano pred vplivi s severa, zlasti pred burjo iz Vipavske doline. Pobočje je odprto v Furlansko nižino, od koder prihajajo vplivi mediteranske klime. Rahla nagnjenost terena onemogoča nastanek vsakršnih mrazišč in osončenost je tako še večja. Burja tu ne doseže hitrosti, ki bi bila večja od 10 km/h. Splomladi in jeseni piha tu blagodejni široko. Snega tu skorajda ni, niti ni slane.

Geološka podlaga je tu dobro topni fliš, ki daje dobro in hranljivo prst. Vlažnost terena je precejšnja, saj v parku priteka na dan studenček, ki odteka nato po površju.

Tako so na tem prostoru izredno ugodne življenjske razmere za številne občutljive in žlahtne rastlinske vrste; zavetna lega, velika množina toplote in vlage ter izredo mile zime.

Vse fotografije je prispevala avtorica članka.

SL. 4 — Srebrna atlantska cedra je visoka 16 m, višina debela brez vej je 8 m, širina krošnje pa 14–15 m.

FIG. 4 — Cèdre atlantique argenté de 16 mètres de hauteur. Le tronc sans branches a 8 mètres de hauteur, la couronne de l'arbre a 14 à 15 mètres de diamètre.

Seznam rastlinskih vrst v Rafuškem parku
(številka v oklepaju pomeni število primerkov posamezne vrste)

Drevesa — iglavci:

1. <i>Cedrus atlantica</i>	(2)
2. <i>Cedrus atlantica</i> »Glauca«	(2)
3. <i>Cedrus deodara</i>	(9)
4. <i>Cupressus arizonica</i>	(3)
5. <i>Cupressus torulosa</i>	(57)
6. <i>Cupressus sempervirens</i> »Stricta«	(4)
7. <i>Cupressus sempervirens</i>	(2)
8. <i>Taxodium sp.</i>	(1)
9. <i>Thuja gigantea</i>	(1)
10. <i>Cryptomeria japonica</i> »Elegans«	(3)
11. <i>Chamaecyparis nootkatensis</i>	(1)
12. <i>Juniperus virginiana</i>	(2)
13. <i>Cunninghamia lanceolata</i>	(1)
14. <i>Libocedrus decurrens</i>	(3)
15. <i>Abies pinsapo</i> »Argentea«	(1)
16. <i>Taxus baccata</i>	(12)
17. <i>Cephalotaxus drupacea</i>	(2)
18. <i>Pinus pinea</i>	(4)
19. <i>Pinus sp.</i>	(11)
20. <i>Pinus strobus</i>	(2)
21. <i>Pinus sp.</i>	(2)
22. <i>Abies sp.</i>	(2)

Palme:

23. <i>Chamaerops excelsa</i>	(79)
---	------

Drevesa — listavci:

24. <i>Magnolia grandiflora</i> »Ferruginea«	(9)
25. <i>Magnolia sp.</i>	(1)
26. <i>Quercus ilex</i>	(18)
27. <i>Quercus sp.</i>	(1)
28. <i>Quercus suber</i>	(1)
29. <i>Quercus rubra</i>	(1)
30. <i>Tilia grandiflora</i>	(3)
31. <i>Fraxinus ornus</i>	(2)
32. <i>Platanus sp.</i>	(1)
33. <i>Juglans sp.</i>	(1)
24. <i>Pterocarya fraxinifolia</i>	(1)
35. <i>Pawlovnia imperialis</i>	(1)
36. <i>Ostrya carpinifolia</i>	(2)

37. *Salix alba* (4)
 38. *Cinnamomum camphora* (1)
 39. *Umbellularia californica* (1)
 40. *Ligustrum japonicum* (13)
 41. *Prunus lusitanica* (15)
 42. *Prunus cerasifera* »Atropurpurea« (1)

Grmovnice — iglavci:

43. *Juniperus chinensis* »Pfitzeriana« (1)

Grmovnice — listavci:

44. *Prunus laurocerasus* (77)
 45. *Laurus nobilis* (58)
 46. *Elaeagnus commutata* (40)
 47. *Cercis siliquastrum* (5)
 48. *Viburnum tinus* (26)
 49. *Euonymus japonica* (4)
 50. *Camellia japonica* (1)
 51. *Abellia* sp. (2)
 52. *Ligustrum ibota* (1)
 53. *Pittosporum tobira* (1)
 54. *Eryobotria japonica* (2)
 55. *Rhododendron ponticum* (10)
 56. *Sorbaria sorbifolia* (2)
 57. *Spiraea bumalda* (2)
 58. *Cornus baileyi* (2)
 59. *Ilex* sp. (1)
 60. *Jasminum* sp. (1)
 61. *Buxus sempervirens* f. *myrtifolia* (mnogo)
 62. *Hibiscus syriacus* (1)

Poleg naštetih vrst so tu še naslednje, katerih število pa ni bilo ugotovljeno, ker so manj pomembne kot vrste ali kot primerki, ali pa zato, ker je njih število veliko in rastejo često v goščavah:

1. <i>Populus tremula</i>	11. <i>Osmanthus fragrans</i>
2. <i>Catalpa bignonioides</i>	12. <i>Osmanthus heterophyllus</i>
3. <i>Celtis</i> sp.	13. <i>Hamamelis japonica</i>
4. <i>Ailanthus altissima</i>	14. <i>Weigela</i> sp.
5. <i>Robinia pseudoacacia</i>	15. <i>Philadelphus coronarius</i>
6. <i>Malus sylvestris</i>	16. <i>Forsythia intermedia</i>
7. <i>Diospyros lotus</i>	17. <i>Mahonia aquifolium</i>
8. <i>Sambucus nigra</i>	18. <i>Mahonia bealii</i>
9. <i>Clerodendrum trichotomum</i>	19. <i>Aucuba japonica</i>
10. <i>Cydonia oblonga</i>	20. <i>Syringa vulgaris</i>

21. <i>Viburnum opulus</i> »Sterile«	33. <i>Rosa</i> sp.
22. <i>Hydrangea macrophylla</i>	34. <i>Medeola</i> sp.
23. <i>Chimonanthus praecox</i>	35. <i>Wisteria sinensis</i>
24. <i>Ilex aquifolium</i>	36. <i>Hedera helix</i> (tudi »Arborea«)
25. <i>Poncirus trifoliata</i>	37. <i>Clematis vitalba</i>
26. <i>Hypericum calycinum</i>	38. <i>Lonicera elei</i>
27. <i>Potentilla</i> sp.	39. <i>Rubus</i> sp.
28. <i>Buxus balearica</i>	40. <i>Tamus communis</i>
29. <i>Buxus sempervirens</i>	41. <i>Vinca minor</i>
30. <i>Buxus sempervirens</i>
f. <i>albomarginata</i>	42. <i>Vinca major</i>
31. <i>Daphne altaica</i>	43. <i>Yucca filamentosa</i>
32. <i>Choysia ternata</i>	44. <i>Miscanthus sinensis</i>
	45. <i>Cortaderia selloana</i>

Razdelitev na oddelke in njihov opis

Zaradi večje preglednosti smo na situacijskem načrtu razdelili park na oddelke (a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l). Iz istega vzroka smo s številkami zaznamovali le pomembnejše primerke dreves in grmov, z znaki pa so vrisane vse lesnate rastline v parku, ne glede na to, kakšno vrednost imajo (tudi tiste, ki so brez estetske vrednosti). Izpuščene so samo plevelne ovijalke, ki jih je v tem parku zelo veliko.

a/1

Ta prostor je precej na gosto porasel z grmovjem, manjšim in srednjim drevjem, ki se med seboj prerašča in prepleta, tako da so starejši in večji grmi pri tleh goli, mlajši pa so nepravilno oblikovani.

a/2

Ta del je v glavnem zaraščen z bambusom (*Phylostachis* sp.) vmes pa so: robida, kosteličevje, bršljan, srobot, nekaj je tudi robinije. Prostor je skoraj neprehoden.

Tu je zelo lepo raščena srebrna atlaška cedra in močvirska cipresa, ki pa je vsa obdana od plevela.

b/1

V oddelku b/1 je nekaj starih in izrednih črnih in nepalskih cipres, ena tisa, ena lepa stebrasta cipresa in kafrovec, ki ga duši okolno grmovje. Tu je precej palm (med njimi tudi stare), sicer pa se grmičevje (lovor, lovorikovec, zimzelena brogovita in drugi) med seboj močno prepleta, tako da je ponekod že neprehodna goščava.

b/2

Ves prostor je porasel z bambusom. Vmes je nekaj (mogočnih) dreves črničke, umirajoča cefalotisa in devet v vrsto posajenih starejših tis.

c

Ta oddelek zajema dvorišče, na katerem je lepa zlata velecvetna magnolija (*Magnolia grandiflora*).

SL. 5 — Stari plutovec raste v goščavi, bršljan in srobot se vzpenjata po njem in preraščata skoraj vso krošnjo. Deblo je močno poškodovano od trohnobe.

FIG. 5 — Le vieux liège croit au milieu du a tillis, le lierre et la clématite montent sur lui et couvrent presque toute sa couronne. Le tronc de l'arbre est lésé par la putréfaction.

d/1

Tu (ob vhodu skozi železna vrata) je bil geometrično oblikovan parter. Nekdaj gojeni in pozneje sem prineseni grmi so čisto podivjali, tako da je sedaj tu le še težko prehodna goščava, v kateri so pa jasno vidni obrisi s pušpanovo živo mejo obrobljenih gredic.

d/2

V tem oddelku je v glavnem sadno drevje, nekaj vinske trte in manjša njivica. Tu je tudi srebrna španska jelka, delno poraščena z bršljanom.

e

Lep gozdiček nepalskih cipres, med katerimi nekatere dosejajo izredne dimenzije, v njem pa stoji kalifornijska umbelularija, ki je zdrava, a ima zaradi pritiska sosesčine le enostransko razvito krošnjo.

f

Ves prostor je v glavnem gosto zaraščen z grmovjem in drevjem, ki se prepleta, vmes pa je tudi mnogo plevelnih ovijalk. Tu so: dva troigličava bora, katerih eden je zdrav (le bršljan ga porašča), drugi pa se suši, arizonska cipresa, stebrasta cipresa. itd.

SL. 6 — Petoigličavi bor je na pol suh, deblo je poraslo z bršljanom, raste pa v precejšnji goščavi.

FIG. 6 — Pin à cinq feuilles est à moitié desséché, le tronc est couvert du lierre. Il croît dans un dense taillis.

g

Del tega oddelka je preraščen z grmovnato goščavo, del z bambusom, v enem delu pa je sadovnjak. Tu izvira studenček. Med bambusom je nekaj vlecevnetnih magnolij, na pol živa kamelija in drugo.

h

Tu je nekaj najdragocenejših dreves: hrast plutovec, ves preraščen s plevelom, v goščavi, krasno raščena atlaška cedra, rdeči hrast, platana in nepalska cipresa, vsi izrednih dimenzij. Je pa tu seveda mnogo ničvredne goščave in plevela.

i

Del tega oddelka je preraščen z bambusom, del s plevelom in grmovnato goščavo. Je pa tu tudi nekaj dragocenosti: stari košati rododendroni, ki vsako leto bogato cvetijo, le plevel jih iz leta v leto bolj ogroža, bujna srebrna atlaška cedra, katere krona je več ko 10 m široka, lovorikovec (dva grma skupaj, premer krošnje okoli 7 m) in grm lovorja, visok kakih 8 m in širok približno 5 m.

j

V tem oddelku je stala najlepša nepalska cipresa tega parka (premer debla v prsni višini več ko 80 cm), ki jo je zlomila burja poleti 1967. Tu stoji več lepih nepalskih cipres, velecvetna magnolija, vrsta hrasta in več izrednih primerkov lovorja in lovrikovca.

k

Grmovje je tu ustvarilo skoraj neprehidno goščavo (lovrikovec, lovor, brogovita itd.), med katero vedno bolj prodira bambus, v njej pa sta še na pol živ *Cephalotaxus* in ob njem palma.

l

V tem najmanjšem oddelku je le stara tisa, ki jo prerašča plevel in jo duši bolj vitalno grmovje.

POVZETEK OPISA SEDANJEGA STANJA

Iz opisa sedanjega stanja posameznih oddelkov je razvidno, da je ves park bolj ali manj zapleveljen in da bambus zavzema čedalje večje površine. Poleg bambusa in plevela (razne vspenjalke, nekatere vrste drevja in grmovja) marsikje tudi sadno drevje odvzema življenjski prostor parkovnim rastlinam. Plevel pa se vedno bolj širi tudi na travnate površine, ker sedanjega načina košnje ne usmerja vzdrževanje parka, ampak samo gospodarsko izkoriščanje. Zato se košene površine iz leta v leto manjšajo, vzporedno pa se večajo zapleveljene in bolj ali manj težko prehodne površine.

Marsikje so parkovne rastline pregoste in se med seboj dušijo. Zlasti velja to za nekatere zelo redke primerke (kuningamija, kafrovec, *Cephalotaxus*).

Nekatere parkovne rastline, zlasti starejše drevje, so močno prizadete od bolezni ali elementarnih poškodb (klek, hrast plutovec, nepalska cipresa).

Neredko se posamezni dragoceni primerki dušijo v goščavi bambusa in je resna nevarnost, da jih bo ta popolnoma uničila. Od lastnosti posameznih rastlin je odvisno, ali bodo propadale zelo hitro (*Cephalotaxus*, kamelija, rododendron), ali pa nekoliko počasneje (magnolija, kriptomerija).

Marsikje je opaziti sledove nepravilnega vrednotenja posameznih žlahtnih rastlin, npr. grobo obsekavanje in lomljenje vej rododendona in drugih.

Lahko rečemo, da večina rastlin v tem parku vedno bolj izgublja svojo estetsko vrednost ter zdravstveno propada. O izredno ugodnih edafskih in klimatskih razmerah na tem zemljišču pa priča dejstvo, da se posamezne tipične primorske rastline tu na veliko razmnožujejo spontano iz semena (palma, lovrikovec, lovor, oljčica) in je čutiti močno težnjo k razširjanju. Zlasti sejancev oljčice in lovrikovca je tu na tisoče.

NUJNI SANACIJSKI UKREPI

Naj naštejemo nekaj najnujnejših sanacijskih ukrepov, ki bi izboljšali sedanje stanje parka kot celote in posamezne dragocenosti rastlin in tem podaljšali življenjsko dobo.

1. Površine, ki jih zavzema bambus, je vsekakor treba skrbeti, zlasti je treba osvoboditi površine v bližini nekaterih okrasnih rastlin (rododendron, magnolija, kriptomerija, pacipresa, močvirska cipresa, *Cephalotaxus*).
2. Obvezno je treba razredčiti pregoste sestoje grmovja, kjer se rastline dušijo, posebno pa tam, kjer grmovje uničuje dragocene primerke ali jim zmanjšuje estetsko vrednost (kuningamija, *Cephalotaxus*, pterokarija, kafrovce, altajski volčin, magnolije, hrast plutovec, tise).
3. Čim hitreje je treba opraviti sanitarno sečnjo bolnih rastlin, ki jim ni več pomoči in ki so vir rastlinskih bolezni (npr. klek), oziroma jih pripraviti na način, ki bi preprečil širjenje bolezni.
4. Hrastu plutovcu je treba takoj plombirati duplo, ki vedno bolj uničuje samo drevo in je vir okužbe za okolico.
5. Vse parkovno drevje in grmovje je treba očistiti plezajočega plevela (kosteličevje, srobot, robida, bršljan).
6. Na vsem območju parka je treba posekati vse ničvredno in plevelno divje grmovje in drevje (zlasti robinijo, dren, pajesen itd.), ki dela škodo žlahtnim rastlinam ali zmanjšuje estetsko vrednost parka kot celote.
7. Posekati oziroma izkopati je treba vse manjvredno parkovno grmovje, ki odvzema prostor dragocenejšim ali lepše raščenim primerkom grmovja in drevja.
8. Presaditi je treba vsa mlajša drevesa (ali grme), ki imajo sicer veliko estetsko vrednost, vendar jim soseščina drugih rastlin ogroža rast (atlaška cedra, kriptomerije, jelki).
9. Povsod, kjer sadno drevje zavira rast parkovnega ali je izvor rastlinskih bolezni, ga je treba razredčiti oz. izsekati.
10. Travne površine je treba pogosteje in bolj skrbno kositi.
11. Bambusovo kulturo je treba stalno negovati in odstranjevati iz nje plevel. Ravno tako je treba spremljati in omejevati njeno širjenje.
12. Stalno je treba spremljati razvoj rastlinskih bolezni in škodljivcev in, kadar je potrebno, ukreniti vse, da se žlahtna vegetacija obvaruje škode.

POVZETEK

Pričujoči članek je izvleček iz obširnega elaborata »Študija sedanjega stanja spodnjega rafutskega parka in predlog sanacije«, ki je bil poleti 1967 izdelan na Zavodu za spomeniško varstvo Gorica in poizkuša osvetliti propadanje tega hortikulturnega spomenika, ki je zavarovan z republiško odločbo.

Park je odsev eksotizma v parkovnem oblikovanju, ustvaril pa ga je bil neki staroavstrijski general konec prejšnjega stoletja. Polovica tega parka je sedaj splošno ljudsko premoženje, polovica pa je privatna last in ta nevzdržno propada. Članek se nanaša le na to zadnjo polovico.

Klimatološki in pedološki pogoji so tu izredno ugodni, zato so se tu razvili nekateri izredno lepi primerki občutljivih eksot. Tako je tu cel gozd *Cupressus torbulosa*, ogromen *Quercus suber* (ki ga prerašča plevel), več *Magnolia grandiflora*, en *Cinnamomum camphora* (ki ga duši konkurenca), *Camellia* (ki jo uničuje plevel in bambus), nekaj izrednih cedar, tudi srebrna atlantska, *Taxodium* sp., *Quercus rubra* ogromnih dimenzij, *Umbellularia californica* (ki jo tudi duši konkurenca), več ogromnih *Quercus ilex*, izredni primerki rododendrona in še več drugih.

Spontano pa se tu množijo iz semena palme (*Chamaerops humilis*), *Laurus nobilis*, *Prunus laurocerasus* in *Elaeagnus cummutata*. Sejance je na tisoče.

V parku se na veliko razrašča bambus in drugi pleveli, ki močno zmanjšujejo estetski videz parka kot tudi njegovo vitalnost. Zato je bilo v predlogu sanacije naglašeno, da se mora ekspanzija bambusa stalno omejevati in seveda na vsem prostoru stalno uničevati plevel. Posamezne dragocene poškodovane primerke pa je treba tudi sanirati, kakor tudi razredčiti parkovsko rastlinje povsod, kjer je pregosto.

RÉSUMÉ

Cet article est l'extrait d'un vaste exposé — Etude sur l'état actuel de la partie inférieure du parc de Rafut et proposition pour son assainissement — élaboré à Zavod za spomeniško varstvo de Gorica.

L'exposé traite le dépérissement de ce monument horticole qui est protégé par un décret de la République.

Par son façonnement le parc reflète l'exotisme. Il a été créé par un général autrichien vers la fin du siècle passé. Le parc est en moitié la propriété commune, l'autre moitié menacée par le dépérissement, est propriété privée. L'objet de cet article est l'état des plantes qui croissent sur la partie privée de ce parc.

Les conditions climatologiques et pédologiques très avantageuses ont favorisé la croissance de plusieurs exemplaires d'arbres exotiques. On y trouve une véritable forêt de *Coupressus torulosa*, un immense *Quercus suber* (envahi par mauvaises herbes), plusieurs *Magnolia grandiflora*, un *Cinnamomum camphora* (envahi lui aussi), une *Camellia* (envahie par mauvaises herbes et bambou), plusieurs cèdres, parmi lesquelles une argentée atlantique, *Taxodium sp.*, un *Quercus rubra* des dimensions immenses, une *Umbelularia californica*, plusieurs *Quercus ilex*, des exemples extraordinaires de *Rhododendron* et plusieurs autres.

De la sémence germent tout spontanément des palmiers (*Hamaerops humilis*), *Laurus nobilis*, *Prunus laurocerasus* et *Elaeagnus cummutata*. On y trouve donc des milliers des plantes germées de la sémence.

Le parc se couvre de bambou et d'autres mauvaises herbes qui gâtent l'aspect esthétique du parc en réduisant aussi sa vitalité. Dans la proposition pour la sanation du parc on a accentué le besoin d'empêcher l'expansion du bambou et d'exterminer les mauvaises herbes. Les exemplaires lésés doivent être assainis et la végétation raréfiée dans les points les plus denses.